

Obsah

Obsah.....	3
Předmluva.....	9
Úvod.....	15
Cíle publikace.....	15
Struktura publikace.....	17
1 Jakost.....	21
1.1 Procesy a produkty.....	21
1.2 Vymezení pojmu jakosti produktu.....	22
1.3 Tak zvaná vnitřní a vnější jakost. Jakost užití.....	24
1.4 Jakost a cena.....	25
1.5 Jakost jako stimul pokroku.....	26
1.6 Pohledy na jakost.....	27
1.6.1 Přístup obstaravatele.....	28
1.6.2 Přístup projektanta.....	29
1.6.3 Přístup nezávislého hodnotitele.....	29
1.7 Měření jakosti.....	30
1.8 Jakost a etapy životního cyklu.....	31
1.9 Jakost produktu a jakost procesu.....	32
1.10 Úlohy.....	33
2 Relace, preference, operace.....	35
2.1 Pojem relace.....	35
2.2 Binární relace a jejich vlastnosti.....	37
2.3 Ekvivalence.....	38
2.4 Neostré preferenční relace.....	40
2.4.1 Kvaziuspořádání.....	40
2.4.2 Částečné uspořádání.....	42
2.4.3 Slabé uspořádání.....	42
2.4.4 Uspořádání.....	43
2.5 Ostré preferenční relace.....	44
2.5.1 Ostré částečné uspořádání.....	45
2.5.2 Ostré slabé uspořádání.....	45
2.5.3 Ostré uspořádání.....	45
2.5.4 Terminologické poznámky.....	45
2.5.5 Porovnání dosud definovaných preferenčních relací.....	46
2.6 Preference s prahem rozlišitelnosti.....	47
2.6.1 Intervalové uspořádání.....	47
2.6.2 Semiuspořádání.....	49
2.7 Reprezentace binárních relací.....	51
2.7.1 Matice.....	51
2.7.2 Orientovaný graf.....	52
2.7.3 Topologické uspořádání.....	54
2.7.4 Dimenze částečného uspořádání.....	56
2.8 Operace.....	58
2.8.1 Některé důležité vlastnosti operací.....	59
2.8.2 Vztahy mezi operacemi a preferenčními relacemi.....	60
2.8.3 Archimédův axiom.....	62

2.9	Úlohy	63
3	Měření	69
3.1	Role formálních věd v procesu poznávání	69
3.2	Empirická a formální struktura	71
3.3	Homomorfismus struktur	72
3.4	Přípustné transformace	75
3.5	Měřicí stupnice	77
3.5.1	Časté chyby v uvažování	78
3.5.2	Měřicí stupnice pro měření čísl	80
3.5.2.1	Absolutní stupnice [absolute scale / absolute scale type]	81
3.5.2.2	Poměrová stupnice [ratio scale / ratio scale type]	81
3.5.2.3	Intervalová stupnice [interval scale / interval scale type]	82
3.5.2.4	Ordinální stupnice [ordinal scale / ordinal scale type]	83
3.5.2.5	Nominální stupnice [nominal scale / nominal scale type]	84
3.5.3	Další číselné stupnice	85
3.6	Podmínky pro existenci měření daného typu stupnice	88
3.6.1	Existence a jednoznačnost ordinální stupnice	89
3.6.2	Existence a jednoznačnost poměrové stupnice	93
3.7	Základní a odvozené míry	95
3.7.1	Dvě ordinální stupnice na téže empirické struktuře	97
3.7.2	Dvě poměrové stupnice na téže empirické struktuře	98
3.8	Úlohy	102
4	Model jakosti	107
4.1	Mezinárodní normalizace jakosti systémů a softwaru	107
4.1.1	Co jsou technické normy a jaký je jejich význam	107
4.1.2	Jak jsou normy závazné	108
4.1.3	Čeho si především všimnout při čtení norem	110
4.1.4	Jak mezinárodní normalizace v oblasti ICT probíhá	112
4.1.5	Současný stav mezinárodní normalizace jakosti systémů a softwaru	114
4.1.5.1	ISO/IEC 12119	114
4.1.5.2	Norma a technické zprávy řady ISO/IEC 9126	115
4.1.5.3	Řada norem ISO/IEC 14598	117
4.1.5.4	Norma ISO/IEC 15939	117
4.1.6	Perspektivy mezinárodní normalizace	118
4.2	Charakteristiky jakosti [Quality characteristics]	121
4.2.1	Funkčnost [Functionality]	122
4.2.2	Bezporuchovost [Reliability]	122
4.2.3	Použitelnost [Usability]	123
4.2.4	Účinnost [Efficiency]	123
4.2.5	Udržitelnost [Maintainability]	124
4.2.6	Přenositelnost [Portability]	124
4.3	Podcharakteristiky jakosti [Q. subcharacteristics]	125
4.3.1	Podcharakteristiky funkčnosti	125
4.3.1.1	Funkční přiměřenost [Suitability]	125
4.3.1.2	Přesnost [Accuracy]	125
4.3.1.3	Schopnost spolupráce [Interoperability]	126
4.3.1.4	Bezpečnost [Security]	126
4.3.1.5	Shoda ve funkčnosti [Functionality compliance]	127
4.3.2	Podcharakteristiky bezporuchovosti	127
4.3.2.1	Zralost [Maturity]	127

4.3.2.2	Odolnost vůči vadám [fault tolerance]	128
4.3.2.3	Schopnost zotavení [Recoverability]	128
4.3.2.4	Shoda v bezporuchovosti [Reliability compliance]	128
4.3.3	Podcharakteristiky použitelnosti	129
4.3.3.1	Srozumitelnost [Understandability]	129
4.3.3.2	Naučitelnost [Learnability]	129
4.3.3.3	Provozovatelnost [Operability]	129
4.3.3.4	Atraktivnost [Attractiveness]	129
4.3.3.5	Shoda v použitelnosti [Usability compliance]	130
4.3.4	Podcharakteristiky účinnosti	130
4.3.4.1	Časové chování [Time behaviour]	130
4.3.4.2	Využití zdrojů [Resource utilisation]	131
4.3.4.3	Shoda v účinnosti [Efficiency compliance]	132
4.3.5	Podcharakteristiky udržovatelnosti	132
4.3.5.1	Analýzovatelnost [Analysability]	132
4.3.5.2	Měnitelnost [Changeability]	132
4.3.5.3	Stabilitnost [Stability]	133
4.3.5.4	Testovatelnost [Testability]	133
4.3.5.5	Shoda v udržovatelnosti [Maintainability compliance]	133
4.3.6	Podcharakteristiky přenositelnosti	133
4.3.6.1	Přizpůsobitelnost [Adaptability]	133
4.3.6.2	Instalovatelnost [Installability]	134
4.3.6.3	Slučitelnost [Co-existence]	134
4.3.6.4	Nahraditelnost [Replaceability]	134
4.3.6.5	Shoda ve přenositelnosti [Portability compliance]	135
4.4	Jakost užití a její charakteristiky	135
4.4.1	Efektivnost [Effectiveness]	135
4.4.2	Výkonnost [Productivity]	136
4.4.3	Zabezpečení [Safety]	136
4.4.4	Uspokojení [Satisfaction]	136
4.5	Jakost dat	136
4.5.1	Jakost formátu dat	138
4.5.2	Jakost datového obsahu (hodnot)	138
4.6	Atributy jakosti	138
4.7	Postupy při hodnocení jakosti	142
4.7.1	Stanovení požadavků na jakost	142
4.7.2	Specifikace a plán hodnocení jakosti	143
4.7.3	Vytvoření a odsouhlasení plánu hodnocení	146
4.7.4	Vlastní hodnocení	146
4.7.5	Posouzení výsledků	147
4.8	Úlohy	148
5	Míry atributů	151
5.1	Opora v mezinárodní normalizaci	151
5.2	Základní a odvozené míry, primitiva pro měření	153
5.3	Výběr atributů a měř	154
5.4	Důležité vlastnosti atributů a měř	157
5.5	Některé míry pro funkčnost	160
5.5.1	Některé míry orientované na existenci funkcí	160
5.5.2	Některé míry pro přesnost	164
5.5.3	Některé míry vzájemné spolupráce funkcí	167

5.5.4	Některé míry pro bezpečnost.....	167
5.6	Některé míry pro bezporuchovost.....	169
5.7	Některé míry pro použitelnost.....	173
5.8	Některé míry pro účinnost.....	179
5.9	Některé míry pro udržovatelnost.....	184
5.10	Některé míry pro přenositelnost.....	186
5.11	Úlohy.....	189
6	Složitost.....	193
6.1	Řízení algoritmu a programu.....	195
6.1.1	Graf řízení.....	197
6.1.2	Podgrafy a prvky v grafu řízení.....	202
6.1.3	Strukturované programy.....	204
6.1.4	Podgrafy grafu řízení se dvěma rozhodovacími bloky.....	210
6.1.5	Dobře navržené programy.....	213
6.1.6	Kontext a interval.....	215
6.2	Složitost v etapě specifikace.....	217
6.3	Složitost projektování v malém.....	224
6.3.1	Složitost na základě analýzy grafu řízení.....	225
6.3.1.1	Problematičnost grafů řízení jako vstupu pro složitost.....	225
6.3.1.2	Atomické transformace grafů řízení.....	226
6.3.1.3	McCabeovy míry.....	227
6.3.1.4	Harrisonovy, Magelovy, Piwowského, Zuseho a další modifikace McCabeho měr.....	230
6.3.1.5	Ordinální míry strukturovanosti.....	233
6.3.2	Složitost na základě přehledného hierarchického rozkladu.....	234
6.4	Složitost projektování ve velkém.....	238
6.4.1	Soudržnost modulů.....	238
6.4.2	Spraženost modulů.....	239
6.4.3	Složitost informačního toku.....	241
6.4.4	Nečistota modularity.....	241
6.5	Složitost v objektovém prostředí.....	243
6.5.1	Váha metod pro třídu – WMC [weight of methods per class].....	245
6.5.2	Hloubka stromu dědičnosti – DIT [depth of inheritance tree].....	245
6.5.3	Počet synů – NOC [number of children].....	245
6.5.4	Spražení mezi třídami – CBO [coupling between object classes].....	246
6.5.5	Odezva třídy – RFC [response for class].....	246
6.5.6	Nedostatečná soudržnost tříd v metodách – LCOM.....	247
6.5.7	Perspektiva objektových měr složitosti.....	248
6.6	Složitost v etapě implementace a provozu.....	249
6.6.1	Délka programu – míry typu LOC.....	250
6.6.2	Halsteadovy míry.....	252
6.6.3	Složitost řízení a délka kódu.....	255
6.7	Úlohy.....	257
7	Softwarové inženýrství.....	261
7.1	Pracnost a doba vývoje.....	265
7.1.1	Odhad COCOMO.....	268
7.1.2	Korekce odhadů COCOMO.....	273
7.1.3	Pracnost a dělba práce.....	276
7.2	Vliv napjatých termínů.....	284
7.2.1	Putnamův odhad.....	284

7.2.2	Odhad SLIM.....	286
7.2.3	Nedosažitelné zkrácení termínů	286
7.2.4	Pracnost, doba vývoje a počet řešitelů	288
7.3	Dynamika vývoje	290
7.3.1	Nordenův – Rayleighův model	290
7.3.2	Boehmova rovnice pro dynamiku vývoje	292
7.3.3	Dynamika projektu jako superpozice dynamiky etap životního cyklu	293
7.4	Superaditivita pracnosti v imperativním a subaditivita v objektovém prostředí..	295
7.5	Organizace a řízení řešitelského týmu	297
7.5.1	Živelně vzniklé týmy bez pevné organizace	298
7.5.2	Demokratická skupina.....	299
7.5.3	Centrálně řízená skupina	300
7.5.4	Tým vedoucího programátora	301
7.5.5	Projektová skupina	304
7.5.6	Víceúrovňová organizace.....	305
7.6	Metodická doporučení pro odhady.....	306
7.7	Úlohy.....	308
	Literatura.....	311

Autor se v publikaci snažil využít i své předchozí zkušenosti z tvorby rozsáhlých softwarových systémů, konkrétně operačních systémů pro střediskové počítače ve Vyzkumném ústavu matematických strojů (UMMS) v letech 1965 – 1990 a v řízení a koordinaci tvorby i realizace informačních systémů a informační politiky v letech 1990 – 1994 v resortu Školství, mládeže a tělesné výchovy ČR, kdy byl ředitelem Ústavu pro informace ve vzdělávání. Tento materiál odhady čísel zodpovídá za statusu informaticka a knihovnictví tohoto resortu. Máte zkušenosti získaných v letech 1995 – 2003 při koordinaci informačních systémů veřejné správy, nejprve v příslušném úřadu Ministerstva hospodářství, později v Úřadě pro státní informační systém (UISIS) a v Úřadě pro veřejné informační systémy (UVIS). V roce 2003 má především negativních zkušeností z externí spolupráce s útvarem normotvorby Ministerstva informanky ČR.

Publikace je druhým, posvátně přepracovaným vydáním skript z roku 2000, vydaných Profaním ekonomickou fakultou České zemědělské univerzity v Praze. Oproti původní verzi se snažil nejvíce reflektovat dosavadní vědecký a ucelovaný pokrok v dané oblasti, ale využít i zkušeností z pěti let výuky předmětu se stejným názvem v závěrečném ročníku magisterského studia oboru Informatika na Profaním ekonomické fakultě České zemědělské univerzity v Praze i z výuky tedy doktorandů na této fakultě. Samozřejmě opravuje i tyto opomenutí a nedostatek, kterých se autor v prvním vydání publikace dopustil.

Publikace může sloužit jako vysokoškolská učebnice či skriptum pro pokročilejší studenty, kteří již mají absolvován v podstatě celý magisterský studijní program informačního inženýrství, klade si jiná cíle. Měla by být považována i jako monografie pro odborníky, kteří